
Ю.М. Капіца

Центр досліджень інтелектуальної власності
та трансферу технологій НАН України

ВИКОРИСТАННЯ ЗНАКА ОХОРОНИ АВТОРСЬКОГО ПРАВА У НАУКОВИХ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАННЯХ ТА МОНОГРАФІЯХ

doi: <https://doi.org/10.15407/akademperiodyka.321.049>

Наведено вимоги законодавства України щодо застосування знака авторського права у монографічних виданнях та наукових журналах. Проаналізовано практику застосування знака авторського права. Обговорено рекомендації з застосування знака авторського права у видавничій діяльності.

Ключові слова: монографічне видання, науковий журнал, авторське право, знак охорони авторського права.

Метою статті є проаналізувати застосування знака авторського права у наукових періодичних та монографічних виданнях, розглянути основні вимоги до використання цього знака та обговорити рекомендації щодо його застосування.

Законодавче регулювання застосування знака авторського права. Законом України "Про авторське право і суміжні права" визначено, що "особа, яка має авторське право (автор твору чи будь-яка інша особа, якій на законних підставах передано авторське майнове право на цей твір), для сповіщення про свої права може використовувати знак охорони авторського права. Цей знак складається з таких елементів:

- латинська літера "с", обведена колом, — (зображення знака не наводиться);
- ім'я особи, яка має авторське право;
- рік першої публікації твору.

Знак охорони авторського права проставляється на оригіналі і кожному примірнику твору" (частина третя статті 11).

Ключовими елементами цього визначення, на наш погляд, є:

- а) необов'язковість зазначення знака ©;
- б) можливість зазначення такого знака лише автором або будь-якою іншою особою, якій на *законних підставах передано авторське майнове право* на цей твір;
- в) використання знака для *сповіщення* своїх прав.

Суттєвим для застосування знака є визначення, про які права має сповіщувати знак.

Бернською конвенцією про охорону літературних і художніх творів, а також Законом України "Про авторське право і суміжні права" (далі – Закон) виділяються немайнові (моральні) та майнові права авторів. Особисті немайнові права автора становлять право авторства, право збереження цілісності твору і протидії будь-якому перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору або будь-якому іншому посяганню на твір, що може зашкодити честі і репутації автора тощо.

Особисті немайнові права автора не можуть бути передані (відчужені) іншим особам (ст. 14 Закону).

Майновими правами інтелектуальної власності на твір є:

- 1) право на використання твору;
- 2) виключне право дозволяти використання твору;
- 3) право перешкоджати неправомірному використанню твору, в тому числі забороняти таке використання;
- 4) інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом.

2. Майнові права на твір належать його авторові, якщо інше не встановлено договором чи законом" (ст. 440 ЦК України).

Практика застосування знака авторського права свідчить, що він не має сповіщувати про немайнові права автора. У цьому відсутня необхідність. Згідно з положенням Закону, первинним суб'єктом, якому належить авторське право, є автор твору. За відсутності доказів іншого автором твору вважається особа, зазначена як автор на оригіналі або примірнику твору (презумпція авторства). Це положення застосовується також у разі опублікування твору під псевдонімом, який ідентифікує автора (ст. 11 Закону).

Немайнові права автора не передаються. Презумпція авторства, визначена на міжнародному рівні, а також в ЄС, країнах СНД, обумовлює, що автором твору є особа, зазначена як автор на оригіналі або примірнику твору. Таким чином, знак авторського права не може сповіщати про немайнові права.

Щодо майнових прав є одна або декілька осіб, які мають виключні майнові права на твір, а також може бути значне коло осіб, яким надано права використання твору на підставі, наприклад, невиключної ліцензії. Знак авторського права сповіщає про майнові права – тобто про права особи, до якої треба звертатися, якщо третя сторона передбачає отримати ліцензію на використання твору або з'ясувати питання щодо порушення прав третьої сторони.

Особливості застосування знака авторського права для енциклопедій, енциклопедичних словників, періодичних збірників, збірників наукових праць, газет, журналів та інших періодичних видань. Законом України "Про авторське право і суміжні права" встановлюється важлива норма щодо належності виключних майнових прав видавцям творів у випадку збірників та інших складених творів. Відповідно до частини другої ст. 19 Закону "Авторське право на збірники та інші складені твори":

"2. Видавцям енциклопедій, енциклопедичних словників, періодичних збірників, збірників наукових праць, газет, журналів та інших періодичних

видань належать виключні права на використання таких видань у цілому. Видавець має право за будь-якого використання таких видань зазначати в них своє ім'я або вимагати такого зазначення.

Автори творів, включених до таких видань, зберігають виключні права на використання своїх творів незалежно від видання в цілому, якщо інше не передбачено авторським договором".

Видавцем згідно з Законом України "Про видавничу справу" є фізична чи юридична особа, яка здійснює підготовку і випуск видання (ст. 1).

Відповідно до ст. 7 Закону України "Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні" "до суб'єктів діяльності друкованих засобів масової інформації належать засновник (співзасновники) друкованого засобу масової інформації, його редактор (головний редактор), редакційна колегія, редакція, трудовий колектив редакції, журналістський колектив, журналіст, автор, видавець, розповсюдjuвач.

Засновник (співзасновники) може об'єднувати в одній особі редакцію, видавця, розповсюдjuвача". Також варто зазначити, що відповідно до ст. 28 Закону України "Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні" "Видавцем друкованого засобу масової інформації може виступати суб'єкт підприємницької діяльності, який здійснює функції матеріально-технічного забезпечення видання друкованого засобу масової інформації, на підставі пред'явлення засновником (співзасновниками) свідоцтва про його державну реєстрацію і укладеного між ними договору".

З нашої точки зору видавцем, який має право на застосування знака авторського права, є особа, яка безпосередньо здійснює діяльність з підбору та розташування творів у науковому журналі, енциклопедії. Про це свідчить зміст частини другої статті 19 Закону, а також те, що вказані положення надані у статті Закону, присвяченій авторському праву на збірники та інші складені твори. Відповідно до частини першої цієї статті "авторові збірника та інших складених творів (упорядникові) належить авторське право на здійснені ним підбір і розташування творів та (або) інших даних, що є результатом творчої праці (упорядкування).

Упорядник збірника користується авторським правом за умови дотримання ним прав авторів кожного з творів, включених до складеного твору.

Автори творів, включених до складеного твору, мають право використовувати свої твори незалежно від складеного твору, якщо інше не передбачено авторським договором з упорядником збірника".

Таким чином, *при виданні наукових журналів, енциклопедій має зазначатися знак авторського права відносно наукової установи — засновника (співзасновників) друкованого засобу масової інформації, який є також і видавцем з урахуванням діяльності наукової установи з підбору та розташування творів у науковому журналі, енциклопедії.*

У випадку декількох засновників питання застосування знака авторського права має вирішуватись угодою між ними, а також з урахуванням внеску тієї чи іншої установи у підготовку видання.

Що стосується видавництва, які здійснюють функції технічного забезпечення видання журналу на підставі договору із засновником друкованого засобу, — то у цьому випадку під час підготовки оригінал-макета таким видавництвом, оформлення, підбору особливих шрифтів тощо видавництво (якщо вказані види робіт мають творчий характер, а відповідні права, пов'язані з оформленням, не передані науковій установі) може зазначити знак авторського права відносно оформлення видання видавництвом. Останнє частіше застосовується до книжкових видань.

Майнові права на службові твори та знак авторського права. З 23.02.1994 р. до 01.04.2004 р. згідно з Законом України "Про авторське право і суміжні права" виключне право на використання твору, що створений за договором з автором, який працює за наймом, мало належати роботодавцю, якщо інше не передбачено договором (ст. 20 в редакції Закону 1993 р. та ст. 16 в редакції Закону 2001 р.).

Таким чином, якщо підготовка монографії була передбачена планом виконання наукового дослідження, що виконувалось у рамках програмно-цільової, конкурсної, відомчої та пошукової тематики НАН України, а також за рахунок коштів інших розпорядників коштів Державного бюджету України, та установа не передавала майнових прав автору — знак авторського права не мав містити ім'я автора, а *лише назву наукової установи* (організації), з якою автор перебував у трудових відносинах (вказане мало застосовуватися з **23.02.1994 р. до 01.04.2004 р.**). Також могли зазначитися інші особи (юридичні, фізичні) стосовно, наприклад, оформлення монографії.

Вказане було змінено новою редакцією Цивільного кодексу України. Відповідно до ст. 429 ЦК України "Права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору":

"1. Особисті немайнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, належать працівникові, який створив цей об'єкт. У випадках, передбачених законом, окремі особисті немайнові права інтелектуальної власності на такий об'єкт можуть належати юридичній або фізичній особі, де або у якої працює працівник.

2. Майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку із виконанням трудового договору, належать працівникові, який створив цей об'єкт, та юридичній або фізичній особі, де або у якої він працює, спільно, якщо інше не встановлено договором.

3. Особливості здійснення майнових прав інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, можуть бути встановлені законом".

Отже, відповідно до кодексу виключні майнові права на твір, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, мають належати й автору, і роботодавцю.

Колізія між різним змістом ст. 429 ЦК України та ст. 16 Закону (темпоральна колізія) вирішується через застосування Цивільного кодексу України, який набрав чинності пізніше. Такий підхід зазначено й у постанові Плену-

му Верховного Суду України "Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав" № 5 від 05.06.2010 р.

У зв'язку із вищезазначеним, з **01.01.2014 р. у знака авторського права має міститися ім'я автора та назва установи — роботодавця**, якщо роботодавець не передавав майнові права на твір автору та автор не передав майнові права на твір роботодавцю.

Особи, інформація про майнові права яких може сповіщуватися знаком авторського права. Перелік таких осіб достатньо повно наведено у Рекомендаціях ДНУ "Книжкова палати України ім. Івана Федорова" 2012 р. (укладачі Г.М. Плиса, Т.Ю. Жигун) [1], а також у проекті Міждержавного стандарту "Издания. Знак охраны авторского права. Общие требования и правила оформления", 2002 р. [2].

Такими особами можуть бути:

- автор(и) (видання в цілому);
- автор(и) передмови;
- автори окремих розділів монографії;
- упорядники;
- автор(и) перекладу;
- автор(и) ілюстрацій;
- автор(и) фотографій;
- юридичні особи (наукові установи, вищі навчальні заклади тощо), в яких працює автор та де твір створено у зв'язку з виконанням трудового договору, відносно видання в цілому, окремих його частин, упорядкування, ілюстрацій, фотографій тощо;
 - видавництво (у відношенні майнових прав, що стосується редакційно-видавничого оформлення видання);
 - установи, організації, яким автори, юридичні особи передали виключні майнові права інтелектуальної власності;
 - установи, яким надано виключне право розповсюдження твору, що був перекладений, на певній території тощо.

Вказані особи зазначаються у тому випадку, якщо вони не передали науковій установі чи іншій особі виключні майнові права на твори. У випадку передання виключних майнових прав чи наданні виключної ліцензії на використання твору одній установі — знак авторського права містить назву такої установи.

Практика застосування знака авторського права для монографічних видань. Аналіз застосування знака авторського права свідчить, що для одного й того ж типу видання зміст знака суттєво відрізняється. Це пов'язане з відсутністю вироблених усталених принципів використання знака авторського права, а також може обумовлюватися різними типами взаємовідносин між установою та автором. Основа для застосування знака авторського права — авторське право відповідно до законодавства, що має автор або автор та роботодавець, або видавець, а також договори про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності, договори про надання ліцензій на використання твору, які можуть укладатися вказаними особами.

В умовах відсутності інформації про такі договори ми виходили з презумпції, що застосування знака авторського права відповідає тому, що особи, зазначені у знака авторського права, дійсно мають відповідні майнові права. Мета цього підрозділу — вказати на певні суперечності та складнощі використання деяких підходів із зазначення знака авторського права.

1. Серія "Біобібліографія вчених України".

Упорядники П.О. Стадник, В.О. Загоріна, Ж.В. Сльозова.

Видання: Борис Вікторович Гриньов / НАН України, Ін-т сцинтиляц. матеріалів. — К. : Академперіодика, 2016. — 141 с., 33 с. іл. — (Біобібліографія вчених України).

Видання здійснено за кошти Цільової комплексної програми "Створення та розвиток науково-видавничого комплексу Національної академії наук України".

© Інститут сцинтиляційних матеріалів НАН України, упорядкування, 2016

© Академперіодика, оформлення, 2016

Текст книги включає вступну статтю, бібліографію праць ученого. Наведення у знака авторського права назви Інституту сцинтиляційних матеріалів НАН України означає, що інститут має виключні майнові права на упорядкування матеріалів.

Тобто це означає:

- фізичні особи, що здійснювали упорядкування, передали ці права інституту (за договором про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності або уклали з інститутом ліцензійний договір про надання інституту виключної ліцензії на використання збірника);

- автори вступної статті, бібліографії (у вихідних даних не є відомим, хто є автором) передали на ці твори майнові права інституту або уклали з ним ліцензійний договір про надання права використання.

2. Серія "Біобібліографія вчених України".

Автор вступної статті Є.І. Стеценко. Укладач бібліографічних покажчиків Г.К. Андреева.

Видання: Леонід Григорович Руденко / Вступ. ст. Є.І. Стеценко ; укл. бібліогр. показ. Г.К. Андреева ; НАН України. — К. : Академперіодика, 2012. — 156 с., 17 с. іл. — (Біобібліограф. вчених України).

Видання здійснено за державним замовленням на підготовку та випуск видавничої продукції НАН України.

© Стеценко Є.І., вступна стаття, 2012

© Андреева Г.К., бібліографічні покажчики, 2012

© Академперіодика, оформлення, 2012

Вказане означає, що вступна стаття, бібліографічні покажчики створювалися авторами не у зв'язку з виконанням трудового договору (тобто автори не отримували від інституту заробітну плату за створення такого видання). Інший варіант, якщо таке видання створювалося у зв'язку з виконанням трудового договору, — майнові права на вступну статтю та покажчики мають спільно мати автори й інститут. Зазначення тільки авто-

рів означає, що інститут передав авторам свої виключні майнові права або уклав з ними ліцензійний договір про надання виключної ліцензії на їх використання.

Також, у випадку перевидання твору, виходячи з наведеного знака авторського права, вирішення питань перевидання має вирішуватися не з інститутом, а з авторами.

3. Видання: Етимологічний словник запозичених суфіксів і суфіксоїдів в українській мові / П.О. Селігей; НАН України, Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні. — К. : Академперіодика, 2014. — 324 с.

Видання здійснено за державним замовленням на підготовку та випуск видавничої продукції НАН України.

© Селігей П.О., 2014

© Академперіодика, оформлення, 2014

Вказане означає, що таке видання створювалося не у зв'язку з виконанням трудового договору. Тобто створення видання не було передбачено науковою тематикою або робочими планами інституту та здійснювалося у вільний від основної роботи час або за цивільно-правовим договором з інститутом. Інший варіант, якщо видання створювалося у зв'язку з виконанням трудового договору, — майнові права на твір мають належати спільно автору та інституту та інститут передав свої майнові права автору.

4. Видання: Крюков А.И. Нанофотокатализ / А.И. Крюков, А.Л. Строюк, С.Я. Кучмий, В.Д. Походенко. — К. : Академперіодика, 2013. — 618 с.

Видання здійснено за державним замовленням на підготовку та випуск видавничої продукції НАН України.

© Институт физической химии им. Л.В. Писаржевского НАН Украины, 2013

© Академперіодика, оформление, 2013

У цьому випадку зазначення знака авторського права означає, що твір створювався у зв'язку з виконанням трудового договору, майнові права на твір належать інституту та автор передав свої майнові права інституту.

5. Видання: Український орфографічний словник: понад 175000 слів / Укр. мовно-інформ. фонд, Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні ; за ред. В.Г. Скляренка; уклад.: В.В. Чумак, І.В. Шевченко, Л.Л. Шевченко, Г.М. Ярун. — Вид. 9-те, переробл. і доп. — К. : Довіра, 2009. — 1011 с. — (Словники України).

Укладання словника здійснювалося в межах проекту "Словники України".

© Укладання. Чумак В.В., Шевченко І.В., Шевченко Л.Л., Ярун Г.М., 2009

© Наукове редагування. Скляренко В.Г., 2009

© Інструментальна система для укладання словника. Рабулець О.Г., Широков В.А., 2009

© Український мовно-інформаційний фонд, 2009

© Видавництво "Довіра", 2009

© Ідея та назва серії "Словники України". Гуменюк Т.П., Широков В.А., 1994, 2009

Виходячи з наведеного, виключні майнові права, пов'язані з вказаним виданням, належать двом юридичним особам та семи авторам. При перевиданні, наприклад, такого словника, або його виданні в іншому видавництві всі зазначені особи мають укласти відповідні договори про передання виключних майнових прав або ліцензійні договори щодо наступного видання.

Для видавництва не наведено, який є його творчий внесок при виданні словника. Тобто видавництво має майнові права на словник в цілому поряд з Українським мовно-інформаційним фондом. Вказане означає, що, наприклад, працівники видавництва брали участь у створенні словника та передали свої майнові права видавництву. Або Український мовно-інформаційний фонд передав частку своїх прав видавництву, або інші варіанти.

Вказується, що на ідею та назву серії "Словники України" автори мають права. Слід вказати, що відповідно до частини третьої статті 8 Закону України "Про авторське право і суміжні права" передбачена Законом "правова охорона поширюється тільки на форму вираження твору і не поширюється на будь-які ідеї... навіть якщо вони виражені, описані, пояснені, проілюстровані у творі".

Щодо назви — відповідно до ст. 9 Закону "частина твору, яка може використовуватися самостійно, у тому числі й оригінальна назва твору, розглядається як твір і охороняється відповідно до цього Закону".

6. Видання: Ковальчук Г.І. Український науковий інститут книгознавства (1922—1936) / Г.І. Ковальчук; наук. ред. В.І. Попик; Нац. акад. наук України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Вид. дім "Академперіодика". — К. : Академперіодика, 2015. — 688 с.

Видання здійснено за державним замовленням на підготовку та випуск видавничої продукції НАН України.

© Ковальчук Г.І., 2015

© Академперіодика, оформлення, 2015

Як вказувалося раніше, зазначення знака авторського права вказує, що видання створювалося не у зв'язку з виконанням трудового договору, не було передбачено науковою тематикою або робочими планами наукової установи. Інший варіант, якщо видання створювалося у зв'язку з виконанням трудового договору, — наукова установа передала свої майнові права автору.

При перевиданні — питання щодо перевидання мають вирішуватися не з науковою установою, а з автором.

7. Видання: Дарина Микитівна Доброчасва. До 100-річчя від дня народження /упорядкув. та вступ. стат. А.П. Ільїнської, В.В. Протопопової, М.В. Шевери. — К. : Академперіодика, 2016. — 168 с., 23 с. іл.

Видання здійснено за кошти Цільової комплексної програми "Створення та розвиток науково-видавничого комплексу Національної академії наук України".

© Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України, 2016

© Ільїнська А.П., Протопопова В.В., Шевера М.В., упорядкування та вступна стаття, 2016

© Академперіодика, оформлення, 2016

Особливістю цього видання є те, що у виданні опублікована кандидатська дисертація Д.М. Доброчаєвої, яка була написана у 1940-х рр. минулого століття.

Оскільки строк охорони авторського права на твір ще не минув — питання належності майновий прав на твір має вирішуватися, виходячи з діючого на той час законодавства. Дисертації, створені з відривом від виробництва, за часів СРСР були прирівняні до робіт, виконаних за службовим завданням. Порядок використання організацією твору, який створено за службовим завданням, встановлювався законодавством Союзу РСР та союзних республік. Судова практика часів СРСР свідчить, що організація, де створено твір, могла його використовувати в цілях, передбачених трудовим договором, проте право на випуск такого твору у світ мало надаватися автором, також автор мав надати згоду на перевидання твору та його використання в інших цілях, ніж це передбачено трудовим договором. За використання таких творів у межах, визначених трудовим договором, автору не мала виплачуватися авторська винагорода [3, С. 63—64, 129]. Таким чином, на наш погляд, в умовах відсутності інформації щодо укладання договорів між автором та інститутом, надання згоди на опублікування мають давати нащадки автора або інститут з врахуванням змісту договору з автором, внутрішніх нормативних актів інституту, законодавства, що мало силу на той час.

Також потрібно вказати, що зазначення у знака авторського права авторів вступної статті — упорядників має вказувати, що така робота авторами виконувалася поза межами трудових відносин з інститутом або, якщо така робота виконувалася у зв'язку з виконанням трудового договору, майнові права належать спільно інституту та авторам і інститут передав свої майнові права авторам.

8. **Видання: Dark energy and dark matter in the Universe: in three volumes** / Editor V. Shulga. — Vol. 3. Dark matter: Observational manifestation and experimental searches / Vaviliva I.V., Bolotin Yu.I., Boyarsky A.M., Danevich F.A., Kobychiev V.V., Tretyak V.I., Babyk Iu.V., Iakubovski D.A., Hnatyk B.I., Sergeev S.G. — К. : Akadempriodyka, 2015. — 375 p.

Видання здійснено за державним замовленням на підготовку та випуск видавничої продукції НАН України.

© Vaviliva I.V., Bolotin Yu.I., Boyarsky A.M., Danevich F.A., Kobychiev V.V., Tretyak V.I., Babyk Iu.V., Iakubovski D.A., Hnatyk B.I., Sergeev S.G., 2015

© Akadempriodyka, design, 2015

Зазначення лише авторів має вказувати, що твір створено не у зв'язку з виконанням трудового договору або, якщо така робота виконувалася у зв'язку з виконанням трудового договору, інституту, де працюють автори, передали свої майнові права авторам. При перевиданні, іншому використанні такого твору з питаннями слід звертатися саме до авторів.

Практика застосування знака авторського права для наукових журналів. Як зазначалося вище, видавцям журналів, збірників наукових праць, інших періодичних видань відповідно до ст. 19 закону України "Про авторське право і суміжні права" "належать виключні права на використання таких видань у цілому. Видавець має право за будь-якого використання таких видань зазначати в них своє ім'я або вимагати такого зазначення".

Вказане положення застосовується при виданні наукових журналів НАН України з зазначенням назви видавця (наукової установи) поряд із знаком авторського права.

Питанням є: чи наводити знак авторського права стосовно авторів статей на першій сторінці кожної статті.

1. Видання:

Національна академія наук України

Наука та інновації, том 12. — № 2. — 2016.

Журнал виходить 6 разів на рік. Засновано у 2005 р.

© Національна академія наук України, 2016

Враховуючи, що НАН України є видавцем, зазначення знака авторського права повідомляє про майнові права видавця на науковий журнал у цілому.

Крім того у статтях наведено знак авторського права із зазначенням авторів статті.

2. Видання:

Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії наук
ім. Г.М. Доброва НАН України

Наука та наукознавство, № 3 (89). — 2015.

Журнал виходить 4 рази на рік. Засновано у 1993 р.

© Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії наук
ім. Г.М. Доброва НАН України, 2015

У статтях наведено знак авторського права із зазначенням авторів статті.

3. Видання:

Вісник Національної академії наук України

© Національна академія наук України, 2016

© Академперіодика, 2016

У статтях не наводиться знак авторського права із зазначенням авторів статті.

Рекомендації щодо застосування знака авторського права при створенні монографії у зв'язку з виконанням трудового договору. Відповідно до ст. 429 ЦК України майнові права на твори, створені у зв'язку з виконанням трудового договору, мають належати спільно науковій установі та авторам.

У зв'язку із зазначеним:

Варіант 1. Авторами через укладання ліцензійного договору надаються науковій установі права на:

- використання твору (у випадку співавторства на весь твір),
- використання частин твору (передмова, окремі глави, бібліографічні покажчики, ілюстрації, фотографії тощо, при авторстві на окремі частини

твору) шляхом: опублікування, розповсюдження, виготовлення копій твору при додатковому тиражуванні, його частин; право видати субліцензію видавничій організації на відтворення твору тощо.

При цьому можливим є застосування форми Ліцензійного договору на використання твору, затвердженої постановою Президії НАН України від 04.06.2014 № 130.

У цьому випадку у знака авторського права вказується лише назва наукової установи.

Варіант 2. Установа через укладання ліцензійного договору або договору про передання виключних майнових прав передає авторам права на його використання.

У знака авторського права вказується ім'я авторів.

Проте, ухвалюючи таке рішення, керівник наукової установи має за необхідності пояснити, з чим пов'язано передання майнових прав установи авторам, якщо видання створювалося в рамках наукової тематики установи за бюджетні кошти та публікується за кошти загального або спеціального фонду державного бюджету.

Вказане може розглядатися, якщо в установи відсутні кошти на видання та автори самостійно знаходять джерело фінансування видавничих витрат.

Однак у цьому випадку відсутня необхідність передання майнових прав установи авторам. Якщо видавнича організація зацікавлена, наприклад, у тому, щоб видати твір за власні кошти — відносини з такою організацією повинні базуватися на основі договору між видавництвом, з однієї сторони, та авторами і науковою установою, з іншої, які надають видавництву право на використання твору.

Або, якщо автори передали свої права науковій установі, видання здійснюється на підставі договору між установою та видавництвом. У такому договорі може передбачатися надання видавництву невиключної ліцензії на використання твору шляхом його відтворення тощо.

У цьому випадку у знака авторського права зазначається лише назва наукової установи.

Щодо видавництва, права видавництва на відтворення, розповсюдження твору визначаються на підставі зазначеного вище договору.

Варіант 3. Автори не передають майнові права установі. Установа не передає майнові права авторам.

У знака авторського права вказується ім'я авторів та назва наукової установи.

У цьому випадку як наукова установа, так і автори мають бути стороною договору з видавничою організацією щодо видання твору.

На наш погляд, у випадку підготовки та видання монографії за рахунок бюджетних коштів та з врахуванням, що знак авторського права не повідомляє про немайнові права авторів (авторство тощо), а також те, що його застосування має полегшити взаємовідносини потенційних користувачів

твору з особою, яка вирішує питання його видання, перевидання тощо, — доцільним використовувати перший підхід.

Видання, окремі частини якого (глави, розділи) створені співавторами самостійно. *Колективна монографія з ілюстраціями та перекладом.*

Цей приклад наводиться для видання, що створено за рахунок власних коштів авторів, або організації-спонсора, або видавництва, та автори не передавали майнові права на твори вказаним особами.

- © Муравйов С.Н., вступ, заключення, 2016
- © Петряков С.А., Степанішин А.Н., глави 1—6, 2016
- © Груздов П.П., глава 7, 2016
- © Ігнатов С.Л., ілюстрації, 2016
- © Соколов А.М., фотографії, 2016
- © Hristor Benedict, глава 8, 2012
- © Сутенін П.О., переклад глави 8 на українську мову, 2016
- © Петров Р.С., довідково-бібліографічний апарат, 2016
- © ВД "Наукові видання", оформлення, 2016

Колективна монографія з ілюстраціями та перекладом.

Монографію створено у зв'язку з виконанням трудового договору. Авторами укладено з науковою установою ліцензійний договір з наданням права використання частин твору, ілюстрацій, фотографій тощо.

© ДП "Інститут економіки та прогнозування НАН України", 2016

Рекомендації щодо застосування знака авторського права при виданні наукового журналу. Відповідно до ст. 19 Закону України "Про авторське право і суміжні права" у знака авторського права вказується назва наукової установи — видавця журналу.

Щодо застосування знака авторського права на першій сторінці статті відносно авторів: вказане, на наш погляд, може визначитися редакційною політикою журналу.

Щодо законодавчих вимог — стаття може бути написана автором спеціально для конкретного журналу. У цьому випадку автор має виключні майнові права на таку статтю (якщо автором не передані вказані права журналу).

Але стосовно статей, створених у зв'язку з виконанням наукової тематики інституту та які враховуються у звітності про виконання наукової теми, — майнові права на такі статті належать спільно автору та інституту.

У цьому випадку ліцензійний договір з видавцем має укладати як автор, так і інститут. Укладання договору з інститутом не є потрібним, якщо інститут є в одній особі й видавцем наукового журналу, а також здійснює роботу з відповідної наукової тематики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Знак авторського права у виданнях, які містять твори науки, літератури і мистецтва: рекомендації. Вид. 2-ге, доповн. К.: Кн. Палата України, 2012. 13 с.
2. Проект Межгосударственного стандарта "Издания. Знак охраны авторского права. Общие требования и правила оформления". Система стандартов по информации, библиотечному и издательскому делу. *Межгосударственный Совет по стандартизации, метрологии и сертификации*. Минск, 2002.
3. Антимонов Б.С., Флейшиц Е.А. Авторское право. М.: Государственное Издательство Юридической Литературы, 1957. 276 с.

Kapitsa Yu.M.

USE OF COPYRIGHT SYMBOL FOR RESEARCH JOURNALS AND ACADEMIC MONOGRAPHS

The legal requirements of the legislation of Ukraine are discussed for the application of copyright symbol in research journals and monographic publications. The practice of use of the copyright symbol is analyzed. Recommendations are provided for the use of copyright symbol in publishing of research journals and monographs.

Key words: monographic publication, scientific journal, copyright, copyright protection sign.